שהיו נושאים המטות - ולא יכלו להמשיך לעבור זה

תורה אור

כי מטו אגישרא קמו גמלי, אמר להו ההוא טייעא-מאי האי? אמרו ליה רבנן דקא עבדי יקרא אהדדי-מר אמר "מר ניעול ברישא" ומר אמר "מר ניעול ברישא". אמר: דינא הוא דרבה בר הונא ליעול ברישא" חליף גמליה דרבה בר הונא, נתור כביה ושניה דההוא טייעא, פתח עליה ההוא ינוקא "גזע ישישים עלה מבבל ועמו ספר מלחמות *קאת וקפוד הוכפלו לראות בשוד ושבר הבא משנער קצף על עולמו וחמס ממנו נפשות ושמח בהם ככלה חדשה, רוכב ערבות שש ושמח בבא אליו נפש נקי וצדיק" כי נח נפשיה דרבינא פתח עליה ההוא ספדנא "תמרים הניעו ראש על צדיק כתמר, נשים לילות כימים [על משום ס"א לילות כימים]" א"ל רב אשי לבר קיפוק ההוא יומא מאי אמרת? אמר ליה אמינא "אם בארזים נפלה שלהבת מה יעשו איזובי קיר, לויתן בחכה הועלה מה יעשו דגי רקק, בנחל שוטף נפלה חכה מה יעשו מי גבים" א"ל בר אבין ח"ו דחכה ושלהבת בצדיקי אמינא, ומאי אמרת? אמינא "בכו לאבלים ולא לאבידה שהיא למנוחה ואנו לאנחה" חליש דעתיה עלייהו ואתהפוך כרעייהו. ההוא יומא לא אתו לאספודיה והיינו דאמר רב אשי *לא בר קיפוק חליץ ולא בר אבין חליץ". רבא כי הוה אתא לדגלת א"ל לבר אבין קום אימא מילתא, קאי ואמר: "באו רוב שלישית במים זכור ורחם, תעינו מאחריך כאשה מבעלה, אל תזניחנו כאות מי מרה" (חנין יוחנן זירא אבא יעקב יוסי שמואל חייא מנחם סימן) רבי חנין חתניה דבי נשיאה הוה לא קא הוו ליה בני, בעא רחמי והוו ליה, ההוא יומא דהוו ליה נח נפשיה, פתח עליה ההוא ספדנא "שמחה לתוגה נהפכה ששון ויגון נדבקו, בעת שמחתו נאנח, בעת חנינתו אבד חנינו", אסיקו ליה חנן על שמיה. כי נח נפשיה דר' יוחנן פתח עליה ר' יצחק בן אלעזר "קשה היום לישראל כיום בא השמש בצהרים דכתיב °והיה ביום ההוא עמוס ח והבאתי השמש בצהרים" ואמר ר' יוחנן זה יומו של יאשיהו. כי נח נפשיה דר' יוחנן יתיב רבי אמי שבעה ושלשים, אמר רבי אבא בריה דרבי חייא בר אבא רבי אמי *דעבד לגרמיה הוא דעבד-דהכי אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן "אפילו רבו שלימדו חכמה אינו יושב עליו אלא יום אחד". *כי נח נפשיה דרבי זירא פתח עליה ההוא ספדנא "ארץ שנער הרה וילדה ארץ צבי גידלה שעשועיה 'אוי נא לה' אמרה רקת כי אבדה כלי חמדתה". כי נח נפשיה דרבי אבהו-אחיתו עמודי דקסרי מיא, דרבי יוסי-*שפעו מרזבי דציפורי דמא, דרבי יעקב-אתחמיאו כוכבי ביממא, דר' אסי איעקרו כל אילניא, דר' חייא נחיתו כיפי דנורא מרקיעא, דר' מנחם *(בר' יוסי) אישתעו צלמנייא והוו למחלצייא, דר' תנחום בר חייא איתקצצו כל אנדרטיא, דר' אלישיב איתתרו שבעין מחתרתא בנהרדעא, דרב המנונא נחיתו כיפי דברדא מרקיעא, דרבה ורב יוסף נשוק כיפי דפרת אהדדי, דאביי ורבא נשוק כיפי דדגלת אהדדי, כי נח נפשיה דר' משרשיא טען דיקלי שיצי. ת"ר

ואלו

כי מטו אגישרא · כשהגיעו לעבור בדף של גשר קצר שעכשיו לא היו יכולין לעבור זה בצד זה אלא זה אחר זה : **קמו גמלי** · עמדו הגמלים טעוני המטות במקומן : **טייעא** · סוחר ישמעאלים : **רבנן** · דשיכבי רבה בר רב הונא ורב המנונא : **עבדי יקרא** · דהא לא בעי האי למיעל מקמי האי : **נתור ככי** · לחייו משום דבזי לרב המנונא : **ספר מלחמות** · ספר תורה לישנא אחרינא שגלחם רבה ורב המנונא, ונתור ככי דההוא טייעא לישנא אחרינא "גזע ישישים" זה רבה בר רב הונא דהוא בן גדולים בן רב הונא דהוא ראש גולה ועדיף מנשיא דארץ ישראל ועמו ספר מלחמות עמו רב המנונא : **קאת וקיפוד הוכפלו** · קללה כמו וירשוה קאת וקיפוד (ישעיה לד) כלומר קללה באה והוכפלה בעולם : **לראות שוד ושבר** · זה שקצף הקב"ה על עולמו : **נשים לילות כימים** · בהספד על שם לילות כימים בתורה : **בר קיפוק ובר אבין** · הוו ספדני : (**ההוא יומא** · דנח נפשיה) : **חלש דעתיה** · דהאי מדמי ליה לשלהבת והאי לאבידה: **וההוא יומא** · דנח נפשיה לא ספדוהו משום דאירע להו תקלה על ידו : **לא בר קיפוק ולא בר אבין חליץ** · משום דאיתהפכו כרעייהו ותניא (יבמות דף קג·) האי מאן דמסגי אלוחתא דריגלא לא חליץ דהתורה אמרה וחלצה נעלו מעל רגלו ולא מתחת לרגלו : **אתי לדגלת** · חדקל : **רוב שלישית** · ישראל נקראו שלישית ורבא שקול כרוב ישראל ואמר ליה קום ואמור מילתא כלומר בקש רחמים : **כאות כמי מרה** · שאשה סוטה נבדקת בהן : **בעת חנינתו** · דולד : **אבד חנינו** · אביו המחננו : **והבאתי השמש בצהרים** · אשקיע השמש בצהרים : **יומו של יאשיה** · שנהרג יאשיה קרי יומו שמש : **לגרמיה** · לדעתיה : רבי זירא היה מבבל ובה נולד וגדל בארץ ישראל והיינו דקאמר "ארץ שנער הרה וילדה ארץ צבי גדלה שעשועיה" והכי קרי ליה רבי זירא ורב זירא*: **אוי נא לה אמרה רקת** · יכולה לומר כן "רקת" היא טבריא : **אחיתו** · הורידו דמעות: **איסתמיאו כוכבי** · נראו הכוכבים שנשתנה העולם מרוב צער : **כיפי דנורא** · אבנים של אור : **אשתעו צלמנייא** · נימוחו פרצוף שלהן : **והוו למחלצייא** · כלומר נחלקה ונתמעכה כל צורת פרצוף של אלמיסוטר' המטבעות מפני צורת החסיד שנשתנית: **דרבי מנחם** · בנן של קדושים שלא נסתכל אף בצורה של זוזא כדאמרינן בערבי פסחים (דף קד·): **והוו למחלצייא** · כמו שהוחלקה במעגל ובמחללים שבה מטחין טיט הכותל: **אנדרטא** · צורת הצלמים שעושין על שם המלך שמת: **שבעין מחתרין** · דגנבים דבזכותיה לא הוו אתו גנבים: **כיפי דברדא** · אבנים: **נשוק כיפי** · כיפאות של גשרים נשתברו ונשקו זו את זו: **שילי** · קוצים:

ואלו

שפעו מרזבי דציפורי דמא · מפרש בירושלמי דיהב נפשיה על גזרתא פירוש נשפך דמו על יחוד השם תוספתא פ"ח שנתן נפשו על המילה :

ועל רבו שלמדו חכמה · בפרק אלו מציאות (ב"מ דף לג. ושם) פליגי רבי יהודה ורבי יוסי שרבי יהודה אומר כל שרוב חכמתו הימנו ורבי יוסי אומר אפילו לא האיר עיניו אלא במשנה אחת זהו רבו ומסיק שם עולא אמר תלמידי חכמים שבבבל קורעין זה על זה כרבי יוסי ס"ל ופוסק רב ששת כרבי יוסי ופי' רבינו חננאל דהכי הלכתא ובשאלתות דרב אחאי*) פוסק כרבי יהודה דאמר כל שרוב חכמתו הימנו ומפרש בפר' אלו מציאות בתוספתא דהיו קורעין קריעה [דאין] מתאחה וכן פירש רבי יצחק בר יהודה ויותר היה נראה לי דמעשה רב דשמואל עבד כרבי יוסי כדאי' התם ורבא נמי מפרש מילתא דרבי יוסי ורבי אלעזר בירושלמי נמי עבד כוותיה ושמא היו מחמירין על עצמן:

*)[פרשת קרח סי' קנא] ברכת

קפו א מיי' פ"ט מהל' אבל הלכה יב טוש"ע י"ד סי' רמב סעיף כה : [שייך לדף כו·]

◆

רבינו חננאל

משום דזקיף ארוניה דרב הונא · כלומר זכותו מגינה עליהם דהוא מדבי ריש גלותא· א"ל רב אשי לרב קיפוק בהא יומא דנח נפשיה דרבינא מאי אמרת עליה· פירוש בר קיפוק הוה ספדנא וכן בר אבין ושאלינהו מהו ההספד שתספדו עליו · וכיון שאמר לו בר קיפוד בארזים נפלה שלהבת מה יעשו אזובי קיר · כלומר כ"ע לגביה כאזוב גבי ארז נינהו כולהו · ובר אבין אמר בכו לאובדין ולא לאבידה כו' חלש דעתיה דרב אשי אמר שויתון לגביה כאזוב של קיר והוא כארז מכלל שהוא גדול ממני· נעשה להן חולי ונהפכו רגליהן שאינן יכולין להלך ולא יצאו בהספדי וזהו שאמר רב אשי כיון שרגליהן של אלו הפוכות אינן ראוין לחליצה· כי נח נפשיה דר' יוחנן יתיב עליה ר' אמי שבעה ושלשים· ואסיקנא אפילו רבו שלמדו תורה אינו יושב עליו אלא יום אחד· וא"ר יצחק בר אמי *)תניא חכם כיון שהחזיר פניו מאחורי המטה שולל · פתח עליה ההוא ספדנא · ארץ שנער הרה וילדה· פי' שנער בבל· ארץ צבי א"י רקת זו טבריא שמת בה ·

*) לפנינו בגמ' איתא זה לעיל סוף עמוד א' ועי' בתוס' שם ד"ה חכם.

[סנהדרין קט·]

[נ"ל ברבי סימאי ועי' תוס' שבת קמט· ד"ה ודיוקני ותוס' פסחים קד· ד"ה דלא ותוס' ע"ז כ· ד"ה ס"ג]

[פי' אפי' עופות רעות באות לראות כשמתו ערוך]

יבמות קג· [ע"ש]

[ברכות מח· וש"נ]

מגילה ו·

[וע"ע רש"ש כתובות מג: ד"ה אמר ר"ז ועי' תוס' מנחות מ: ד"ה ר"ז אמר]

מבנה
⧓ הספדים המופיעים ב-"פָּתַח"...

מבנה
▲ "כי נח נפשיה" ואחריו הספדים מופיעים בגמ' ב-"פָּתַח"...

◇ הספדים של בר קיפוק ובר אבין על רבינא

*לא מסומן כאן זה לפני הספד

* יופיעו סדר רשימה של "ותיאורים של שינויי עולם" בעקבות מיתתן של צדיקים